

COL·LECCIO
t a l e i a

EXPERIÈNCIES
DE
PEDAGOGIA SOCIAL

21

Amb la col·lecció d'opuscles TALEIA la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.

No és en va que la col·lecció porta el nom de TALEIA: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.

Esperem que la seva publicació fomenti l'intercanvi i impulsi noves iniciatives ●

Colors:

- lila:** Educació especialitzada
- rosa:** Animació socio-cultural
- verd:** Educació ambiental
- marró:** Formació d'adults
- blau:** Educació en el temps lliure

**CASAL DE CULTURA
DE SANTA COLOMA
DE GRAMENET**

COL·LECCIÓ

t	a	l	e	i	a
---	---	---	---	---	---

**EXPERIÈNCIES
DE PEDAGOGIA
SOCIAL - 21**

**Text redactat per la Junta
del Casal, a petició
de la Fundació Serveis de Cultura Popular**

**© Fundació Serveis de Cultura Popular
Impressió: El Tinter SCCL
tel. 357 00 50
La Plana, 8
08032 Barcelona
D.L.: B.40.057-1991
ISBN: 84-8000-003-1**

C A S A L D E
C U L T U R A D E
S A N T A C O L O M A
D E G R A M E N E T

Fundació Serveis de Cultura Popular
1991

El Barri de Santa Rosa

un llit per quatre o cinc criatures que no sempre tenien la roba necessària per tapar-se. Fora, els llençols estesos eren com una senyera de la voluntat d'higiene, de neteja, de vèncer la misèria per sobre de tot.

Entrats els anys setanta, les coses havien canviat una mica. Gràcies a la tasca del Dispensari de Santa Rosa, s'havia aconseguit millorar la salut dels infants i la de la gent del barri. També, de bon principi, una escola parroquial suplía la manca d'escolarització d'aquelles dècades.

Sorgí l'Associació de Veïns, que tingué la seu en un dels locals de la parròquia.

Un problema continuava essent molt greu: l'alcoholisme. Per tal de lluitar contra aquesta problemàtica que s'enquistava dins del teixit social i familiar del barri, desfent la convivència i amenaçant el futur de les persones que el patien directament o indirecta, es va potenciar des de la parròquia de Santa Rosa el Dispensari de Rehabilitació per a alcohòlics.

Corrien els anys seixanta... eren els primers anys de vida del barri. Encara molta gent recorda, no sense dolor, aquelles famílies que vivien en barraques, amb una existència tan precària, tan difícil que, fonamentalment, se sustentava en la pròpia voluntat de sobreviure. Famílies amb set o vuit fillets s'amuntegaven en uns quants pams de terreny cobert amb uralita o sostres embetumats amb quitrà. Al vespre, només

Tres col·lectius: els infants, els avis i les dones encara demanaven assistència. Calia un espai pedagògic i lúdic per als infants, en un barri d'immigració en què la població era jove, moltes parelles que s'havien format durant els anys setanta tenien fillets en edats tendres. Les mares, sovint, havien de treballar o anar a fer feines. Per tal d'ajudar totes aquestes necessitats sorgí també des de la iniciativa parroquial la Guarderia Laboral de Santa Rosa, que ocupava les dependències parroquials, reconvertint

i organitzant de bell nou un antic servei de guarderia que calgué renovar pedagògicament i organitzativament per tal de donar una resposta adequada a les necessitats demogràfiques del barri de Santa Rosa. Així es creà una guarderia laboral per al barri.

L'Associació de Veïns, des de feia molt de temps, estava preocupada per les necessitats urbanístiques del barri i tenia molt clar que hi calia un parc. Aquesta fou una de les velles aspiracions que, amb el primer Ajuntament democràtic, pogué resoldre les necessitats lúdiques de dos col·lectius: el dels infants, que ja hem esmentat, i el dels avis.

Els avis de Santa Rosa... Molts d'ells desprenen encara els aires rurals de la seva terra andalusa, extremeña o murciana que, ja fa trenta anys, els va quedar lluny, arxivada en el bagul dels records íntims... No només van canviar de terra i de cultura, també de costums: allà vivien al camp, aquí treballaven a la indústria o a la construcció.

Ara, els avis, els rostres colrats, testimonis dels aires càlids que gaudiren en la seva joventut, frueixen del Casal d'Avis o van a seure al parc, aquest que tant havia reivindicat el veïnat i que ara fa les delícies de petits i grans. Xerren entre ells, els agrada de xerrar sense mirar el rellotge; les converses tenen com a fons els crits dels marrecs que es gronxen o rellisquen pel tobogan. Passat i present enllaçats en el parc. Símbols diferents d'èpoques diferents, cultures també di-

ferents i en evolució constant.

Un tercer col·lectiu restava marginat i demanava atenció: les dones. Sofrir la doble problemàtica: la penúria econòmica i el treball de casa, poc valorat als ulls de la societat, sovint als ulls de la pròpia família, també als seus propis ulls. Calia oferir a les dones uns elements que els permetessin d'augmentar el seu grau d'autoestimació, el seu nivell cultural i les motivessin a associar-se amb altres persones del seu entorn.

Cap a la meitat de la dècada dels setanta sorgeix el Casal de Cultura. Moltes de les persones que hi participen són dones, les pioneres, les més conscienciades, que van obrint camí per on les altres podran anar avançant.

L'any 89, el Casal encarrega un estudi sociològic del barri de Santa Rosa a membres del seu equip d'investigació. Un dels apartats que més sorprèn i preocupa és el baix nivell d'associacionisme que pateixen les persones del barri en general, i les dones en particular. La Junta del Casal, en fer l'anàlisi de la situació, pren consciència de la necessitat de treballar en aquesta línia paral·lelament a l'altra, ja iniciada, de l'animació socio-cultural. L'any 91 es crea l'Associació de Dones al barri de Santa Rosa.

Casal de Cultura:

Banús Alta, 77

08923 SANTA COLOMA DE GRAMENET

Què és i com funciona el Casal de Cultura

- L'equip humà, constituït per les associacions de veïns i d'altres.
- El lloc, l'espai, que consistia en la Casa Parroquial cedida per Mn. Josep Sànchez, rector de Santa Rosa en aquells moments.
- La línia ideològica, és a dir, la disposició de tots els participants en favor de la dinamització cultural, la voluntat d'impulsar una cultura popular.

Els objectius del Casal de Cultura

Des d'aquestes bases s'arriba a definir la finalitat del Casal: fomentar la cultura popular entesa com el resultat de la capacitat creativa dels treballadors, com a eina per a la seva autonomia personal i com a factor d'anàlisi de la realitat social, històrica i econòmica.

I també es defineixen uns objectius a curt termini:

- Formar grups per a la comunicació-relació.
- Potenciar la solidaritat, la responsabilitat i la participació.

Les fases del Casal de Cultura

Tots aquests objectius necessitaven un pla de treball; aquest pla s'estructurà en un calendari progressiu:

Era l'any 1976: al barri de Santa Rosa hi havia moltes mancances de tipus urbanístic: manca d'equipaments, d'infraestructura, de serveis culturals... Un grup de persones constituït per membres de les associacions de veïns, alguns i algunes mestres, persones de les comunitats cristianes i d'altres amb inquietuds envers el gran buit cultural es reuniren per posar en comú tres coses bàsiques:

Primera fase

Intentar donar una resposta als interessos de la població desvetllant-los una motivació. Per això es van programar les següents activitats en una línia d'educació d'adults:

- Alfabetització, cultura general, pregraduat i graduat escolar, classes de català i curssets de tota mena: ceràmica, fotografia, tall i confecció, guitarra, etc.
- Xerrades, taules rodones, col·loquis sobre temes diversos: la Constitució, periodisme, salut, països oprimits, etc.

L'any 1978 s'aconsegueixen tres mestres d'adults al Casal, que són la base de la futura Escola d'Adults de Santa Coloma de Gramenet.

Segona fase

Establir una connexió amb altres entitats culturals i portar a terme actes generals de divulgació.

S'organitzen tasques i actuacions conjuntes amb el CEP (Centre Excursionista Puig Castellar), Foc Nou (Parròquia de Santa Coloma), la Coral l'Espirall, Col·lectiu Ciutadà, Amics de la Sardana, Congrés de Cultura Catalana, grups de teatre.

També es realitzen actes generals de divulgació, com poden ser:

- Celebració del «Dia del Nen» amb activitats culturals diverses i proclamació, cada any, d'un Manifest reclamant la renovació escolar.
- Cada any, per Sant Jordi, celebració del «Dia del llibre» amb la publicació i presentació successiva de cinc llibres, al llarg dels anys.
- Concursos de poesia i de pintura.
- Celebració del «Dia de l'Arbre».
- Trimestre Cultural Popular per a tots els barris, amb actes diferents.
- Escenificació d'obres de teatre a l'església de Santa Rosa.

Tercera fase

Neixen diverses seccions i iniciatives.

La **Secció d'Investigació** neix a rel de l'estudi sobre la problemàtica de l'ensenyament a Santa Coloma de Gramenet. Aquest treball es va fer en col·laboració amb la Coordinadora d'Associacions de Veïns de Santa Coloma i fou editat l'any 1979 amb el suport de «La Caixa». Va comptar amb la participació d'un equip de mestres i del grup de treball del Pla Popular així com la del propi Casal.

La realitat cultural de la ciutat en aquells anys era molt deficitària i l'índex d'atur era també molt elevat.

Més endavant la Secció d'Investigació col·laborà amb tot l'equip que confeccionà el Pla Popular, assessorat per l'arquitecte Xavier Valls i Bauzà per tal de

fer possible la seva fase de realització final, ja que estava aturat, portant a terme les següents actuacions:

- Reunions de presentació i estudi del Pla amb els veïns.
- Divulgació per barris i recerca de mitjans de difusió.
- Treball en equip i per àrees amb tècnics i veïns.
- Presentació oficial del Pla.
- Relacions amb la premsa general i local.

La **Biblioteca** és la concreció material de tota la inquietud literària i cultural de l'entitat. Actualment, els tres mil volums de què consta són a disposició de la gent del barri, mitjançant dos processos:

D'una banda, la biblioteca funciona oberta al públic durant dues hores, tres dies la setmana. En aquests dies és visitada pels nens i nenes del barri que hi acuden per tal d'utilitzar els llibres com a material de consulta per a les tasques escolars. D'altres hi frueixen d'una estona agradable de lectura.

D'altra banda, els adults: socis del Casal i persones del barri en general utilitzen el servei de préstec de llibres.

Al mateix temps, s'han desenvolupat un seguit de cursets de «Tècniques per aprendre a estudiar».

A la biblioteca s'hi poden trobar llibres de text i de consulta, novel·les, contes, revistes, còmics, enciclopèdies i diccionaris.

La biblioteca del Casal de Cultura, s'ha especialitzat en llibres, revistes i documents que fan referència a la ciutat de Santa Coloma i compta amb tota la bibliografia editada sobre el tema: publicacions de l'Ajuntament de Santa Coloma, de «L'Heura», Centre de Normalització Lingüística, del Museu, de les diverses entitats ciutadanes, d'historiadors locals, del propi Casal de Cultura.

Aquesta inquietud literària i cultural ha portat a l'entitat a promoure «Tertúlies literàries» que han comptat amb la col·laboració d'escriptors i poetes locals, els quals formaren un grup anomenat «Miscel·lània 6» del qual el Casal, edità un recull de poemes en un llibre amb aquest nom, l'any 85.

També des del Casal s'han convocat concursos de poesia, narració i assaig per tal de promoure l'afecció a la literatura i a la llengua, posant una cura especial a fomentar l'ús escrit de la llengua catalana.

En la mateixa línia, l'any 87 el Casal posà en marxa un taller de literatura sota el lema «L'obra poètica de Miquel Martí i Pol» i un Certamen Literari per la Pau adreçat a nois i noies de 8 a 15 anys i a joves de més de 16 anys.

El Casal de Cultura presentà una comunicació a les Primeres Jornades de la Llengua organitzades per L'Heura a la nostra ciutat l'octubre de l'any 88.

L'esmentada comunicació consistia en una anàlisi dels següents aspectes referits a la llengua catalana: actituds, situacions, dificultats, objectius i conclusions.

Moltes d'aquestes activitats han estat plasmades en diverses publicacions.

- Creació de la revista «EINA».
- Elaboració de dos documents on s'exposa la línia del Casal.
- Organització de diversos debats d'avaluació de les diverses fases.
- Publicació de llibres on s'exposa el treball dels grups.

Quarta fase

Aquesta fase podria ser definida així: El Casal i la Democràcia. L'etapa de consolidació coincideix amb l'època anomenada del «desencant» de la gent en relació al procés democràtic del país; aquest desencant es reflecteix en un gran afèbliment de la participació. En aquesta fase del programa de treball, s'intenta captar els interessos de la gent; a través de l'actitud metòdica basada en «l'oïda amatent».

Per aquesta època la societat comença a generar reivindicacions noves i alternatives. Preocupen els temes relatius a la pau, la solidaritat, l'analfabetisme funcional, les actuals migracions d'estrangers, les noves professions basades en la creativitat i el desenvolupament de totes les potencialitats humanes.

Els grups que s'han anat configurant a través de la història del Casal i que han quedat consolidats en la quarta fase del treball social que l'entitat porta a terme són els següents:

- Grups del Casal: Voluntaris d'alfabetització d'adults, Grups de creativitat i noves professions, Biblioteca, Secció d'investigació, Premsa i propaganda.
- Grups adherits al Casal de Cultura: Col·lectiu per la Pau, Casal d'Amistat amb Cuba.

D'altra banda, hi ha molts grups que utilitzen els locals per fer un servei al barri com els Cursos de Català per a Adults, entre d'altres.

Finalment, cal esmentar grups que s'han iniciat al llarg de la història del Casal de Cultura, però que més tard no han continuat en la seu de l'entitat sinó que han esdevingut totalment autònoms; per exemple: Grup EINA de teatre, Grup de biologia, Grup de poetes.

A tot això cal afegir un programa anual de dinamització cultural que inclou xerrades, excursions, tertúlies-sopars, cursos, cursets, actes diversos. És tradició de celebrar cada any la Festa de Fi de Curs, al mes de juny, així com els sopars que s'organitzen al llarg de l'any a l'entorn de temes de discussió i debat i amb trobades d'agermanament amb els companys que treballen en el Tercer Món.

Organització i funcionament

Òrgans directius i forma d'administració

L'entitat es regeix, segons estableixen els seus estatuts, pel sistema d'autogovern i pel principi de la representació a través dels òrgans següents: l'Assemblea General de socis i la Junta Directiva.

L'Assemblea està formada per tots els socis i sòcies i és l'òrgan suprem de l'Associació. Es reuneix amb caràcter ordinari un cop l'any i amb caràcter extraordinari sempre que la convoqui la Junta Directiva o que sigui sol·licitada almenys per un 20% dels associats.

La Junta Directiva està obligada a complir els acords de l'Assemblea General, amb facultats per establir contactes, intercanvis i reunions amb altres entitats. Serà responsable dels seus actes en l'exercici de les seves funcions davant l'Assemblea General.

L'elecció de la Junta correspon a l'Assemblea i la durada del seu mandat és d'un any. Les seves competències són:

La representació de l'Associació; la gestió econòmica i administrativa; la creació de comissions i grups de treball que facilitin l'acompliment de les finalitats de l'entitat; l'organització de tota mena d'activitats així com la publicació de lli-

bres, documents, butlletins informatius, etc.; la promoció de tota mena de campanyes amb fins culturals; la convocatòria de les Assemblees Generals; la redacció de pressupostos i balanços, així com la Memòria i la Planificació cultural a sotmetre a aprovació a la Assemblea General; les competències pròpies de la gestió i administració de l'entitat i les que es derivin de les decisions de l'Assemblea General.

La Junta està formada pel President, el Vicepresident, el Secretari, el Tresorer i els Vocals.

Justificació teòrica: l'esquema organitzatiu

Tota comunitat humana s'expressa culturalment. No és possible una comunitat muda, totalment improductiva: les noves concentracions urbanes, els barris de nova —i sovint forçada— creació també generen cultura, la seva pròpia cultura.

Podem preguntar-nos: què és la cultura? De la definició que donem a aquesta paraula en dependrà la resposta. La cultura en un barri suburbial ha de ser quelcom una mica més ampli que el concepte estereotipat que normalment en tenim.

Lligat al concepte de cultura, en aquests indrets suburbans apareix el concepte d'identitat. Normalment són poblacions

d'al·luvió, procedents d'onades migratòries i amb orígens rurals lligats a l'activitat agrícola. Sovint amb una llengua diferent de la catalana.

Però cal recordar que tot home, tota dona, porten el propi bagatge cultural, mai no van de buit, duen sempre, sobretot, els propis records. Aquesta cultura, que anomenaríem «tradicional», està basada en el treball i crea formes en les quals els individus d'una comunitat concreta s'hi reconeixen i esdevenen homes i dones amb un caràcter social i històric, tot deixant de ser anònims i asocials.

No fóra bo per a la continuïtat de la cultura de les classes populars perdre la pròpia herència històrica. Observant detalladament el ric cabal d'aquesta «cultura tradicional» hom s'adona ben aviat que tot aquest feix de celebracions, pensaments, costums, comportament es pot dividir en dos grans

blocs: d'una banda un cúmul de manifestacions que provenen del món del treball; de l'altra, hi ha una sèrie d'expressions culturals generades a partir de les pràctiques religioses.

Una constatació important és que, les comunitats on, per diverses raons, s'han mantingut qualitativament les expressions de cultura popular manifestades a través de les festes, tenen majors possibilitats de vertebració i d'integració dels seus membres. El poema de Pere Casaldàliga il·lustra aquesta realitat:

«Viure és anar posant el cor
i un peu darrera l'altre
sobre el camí que es va obrint».

Per això cal que, constantment, ens plantegen quina mena de cultura, creativa, moderna, a l'abast de tothom, s'ha d'anar fent des del Casal. Davant d'aquesta tasca tots som dinamitzadors, receptors, col·laboradors.

Grups que actuen al Casal

d'uns quaranta anys a la qual costa molt llegir i escriure.

El fet de plantejar l'alfabetització a domicili és degut als molts inconvenients que van sorgir per poder reunir, en una mateixa hora, un grup mínim de persones per fer l'alfabetització al propi Casal.

Aquesta atenció s'inclou en un projecte més ampli que no l'alfabetització mateixa: l'atenció, l'amistat, l'ajut a aquests ciutadans i ciutadanes, persones vingudes a partir dels anys 70 —i que segueixen arribant—. Són d'origen magrebí; el nostre desig és que, tot i mantenint els seus orígens, puguin al seu torn integrar-se i viure en condicions d'igualtat entre nosaltres.

Alfabetització de dones marroquines en el propi domicili

Una persona del Casal de Cultura hi col·labora, dedicant unes hores ensenyant a llegir i escriure dones marroquines, de la següent manera:

- Dues hores setmanals, al domicili de dues dones: una mare i una filla d'uns 35 i 16 anys respectivament.
- Dues hores setmanals, també a domicili, a casa d'una mare de família

És evident que, en la mesura que adquireixin coneixements i aprenguin coses, seran més capaços de tirar endavant, però aquest procés ha de passar a través de la realitat de cada persona. La diferenciació cultural fa que no sempre es puguin seguir esquemes preestablerts.

Això vol temps per escoltar, per «entrar» en els seus problemes que són molts, tant pel fet de viure en un país molt diferent del seu d'origen com per les traves administratives derivades de l'aplicació de la llei d'estrangeria. Això vol dir dedicació, assessorament, acompanyar-los a fer alguna gestió...

Per fi, cal dir que aquest contacte familiar i pròxim permet arribar a d'altres persones de la família o a d'altres

famílies en les quals la mateixa persona ensenya nens en edat escolar, com un suport a les tasques estrictament d'escola.

Grup d'alfabetitzadors d'adults

El grup d'alfabetitzadors, nascut en la primera fase de la història de l'entitat, es convertí l'any 78 en un equip de mestres d'adults. Aquests obtingueren un altre local i s'independitzaren del Casal. D'aquests procés nasqué l'Escola d'Adults de Santa Coloma de Gramenet.

Aleshores, el Casal de Cultura es plantejà de donar una resposta diferent a les necessitats culturals. És l'any 1988 quan s'engega de nou el grup de voluntaris d'alfabetització, fent una tasca complementària a la que es desenvolupà des de l'Escola d'Adults.

Les persones assistents a les classes del Casal de Cultura hi acuden no només cercant uns estudis que compensin els seus dèficits, sinó també per relacionar-se i trobar una resposta a les seves necessitats de comunicació en el barri mateix i amb una oferta àmplia des del punt de vista associatiu i participatiu.

En aquesta darrera etapa el Grup d'Alfabetitzadors d'Adults està format per joves universitaris amb moltes ganes de treballar, veïns i veïnes del barri

i altres persones vinculades a les comunitats cristianes, membres de la Junta del Casal i animadors socio-culturals.

Treballen en equip i, periòdicament, tenen reunions de coordinació, sovint assessorades per algú que també treballa en l'educació d'adults.

La formació d'aquests voluntaris és duta a terme a través de curssets i seminaris de formació. L'any 1990 tingué lloc un treball de formació de formadors amb el suport de la Fundació Serveis de Cultura Popular.

Aquesta programació constava de grups de treball, seminaris i xerrades sobre pedagogia social.

Els temes que es van treballar en aquests grups fóren: la problemàtica de la dona, les relacions pares/fills, els nous emigrants, la integració cultural, el perfil de les persones adultes i la dinàmica de grups.

Perfil de les persones assistents a les classes

El perfil de les persones que acuden a classe respon a dones d'edats compreses entre els 35 i els 65 anys, en la seva majoria de procedència immigrada o descendent de persones que van fixar la seva residència a Santa Coloma fa molts anys.

Aquestes dones han dedicat la major part del seu temps al treball o a la criança dels fills, fins que s'han adonat que, com a persones, els faltava quelcom molt important: adquirir un nivell cultural bàsic.

Segons el grau de coneixement i familiarització amb la lecto-escriptura, s'ha classificat les persones assistents a les classes en tres grups: alfabetització, neo-lectura i pre-certificat.

Encara que les classes s'han plantejat mixtes (homes i dones), des d'un bon principi s'ha pogut comprovar que les dones acudien en molt major nombre a matricular-se, potser degut al fet que són el sector que, per diverses raons, ha estat més marginat.

Esperem que, de cara al futur, homes i dones s'alliberin de qualsevol complex a l'hora d'assumir el compromís d'adquirir una formació cultural bàsica.

El grup d'alfabetització està format per les persones que no havien tingut cap contacte amb la lectura i l'escriptura. Per aquest motiu s'ha començat amb el coneixement elemental de les lletres i els nombres i amb l'assoliment de l'hàbit de la lectura i l'escriptura.

S'utilitzen els llibres i materials editats per a l'educació d'adults però també es fan treballs i jocs en grup, a fi de fomentar la conversa i la comunicació entre l'alumnat. Per això s'utilitza la premsa i materials quotidians que troben a casa, quan van a comprar, etc.

Grup de neo-lectors

En el curs 1990-91, el grup de neo-lectors està format per dotze persones, en la seva totalitat dones, amb edats compreses entre els 37 i els 68 anys.

Per tal d'unificar l'aprenentatge, es fa servir un llibre de lectura, el mateix per a tot el grup, que es comenta i, si cal, es debat a partir dels temes que van sorgint al llarg del treball de llengua.

Pel que fa a la matemàtica, es treballa el càlcul i les operacions, tant en els aspectes mecànics com en les activitats d'associació, comprensió i relació.

Grup de pre-certificat

Aquest grup està format per vuit alumnes que acuden al centre, principalment amb dues motivacions: l'interès per aprendre i les ganes de relacionar-se amb els altres.

Des del Casal, s'intenta potenciar l'autoaprenentatge, que siguin les persones mateixes que plantegin quins són els seus interessos i les seves inquietuds i, a partir d'aquí, que comencin a cercar els propis mitjans d'aprenentatge, que aprenguin a consultar bibliografia. Moltes vegades, a rel de qüestions plantejades pels fills o néts, els sorgeixen dubtes, desigs d'aprendre coses sobre un tema determinat. De tota manera, tot i tractar-se del grup més avançat, de ve-

gades els resulta difícil de trobar informació sobre el tema que es treballa. Poc a poc es va caminant vers aquest objectiu.

El programa que s'està portant a terme potencia l'aprenentatge de la lectura de textos i la seva comprensió, la redacció d'escrits, tenint cura de l'ortografia, la sintaxi i la comunicació.

Dins del camp de la matemàtica, es treballa principalment el plantejament i la resolució de problemes quotidians i es fa una petita introducció a l'estructura lògico-matemàtica. D'altra banda, prenent com a centre d'interès el planeta on vivim, s'han anat desenvolupant aspectes de Ciències Naturals.

Classes al Casal per a nous immigrants

Des del curs 89-90, a causa de l'afluència a Santa Coloma de Gramenet d'emigrants de països subdesenvolupats, s'imparteixen, al Casal de Cultura, classes de llengua per a immigrants estrangers, en la seva majoria procedents del Marroc i d'altres zones del Magrib. També hi assistien alumnes de Bangladesh i d'Afganistan, fins que, pels voltants de Nadal, van fixar la seva residència a Barcelona.

Actualment hi acuden, en la seva major part, marroquins, d'edats compreses entre els 22 i 30 anys. L'experièn-

cia ha demostrat que molt més important que no l'aprenentatge de l'idioma és la convivència, la relació amb els grups i l'ajut perquè s'integrin a la nostra societat. És per això que actualment treballem l'acolliment i l'atenció a partir de les dificultats de treball, d'habitatge, dels documents de residència, etc.

Una de les dificultats amb què topen és que no tots tenen el mateix nivell de coneixements; la seva actitud, però, és molt positiva: assisteixen a totes les xerrades que tenen lloc al Casal i a les excursions i sortides que s'organitzen, la qual cosa és molt important per a la seva integració social i cultural.

Grup de creativitat i noves professions

Actualment funcionen els següents grups els quals realitzen activitats manuals i de tipus artístic, potenciant, així, l'ús creatiu del temps lliure, l'aprenentatge d'habilitats i de tècniques determinades, al mateix temps que es cultiven les relacions humanes i el sentit lúdic de la vida: esmalt sobre metall, macramé, tall i confecció, patronatge, dibuix artístic i cuina.

Com a activitats complementàries, dins els grups d'alfabetització s'han organitzat tallers de quadres tridimensionals i d'altres com reflexoteràpia, pintura de vidre, etc.

Els valors que s'intenta potenciar amb aquestes activitats són diversos:

- Revaloritzar les activitats tradicionalment concebudes com «artesanal» fent que l'activitat manual serveixi a la persona per produir cultura.
- Anar creant el temps «de lleure» de forma que no sigui un temps buit, sinó que afavoreixi l'ocupació de caire lúdic i creatiu i, si es veu avinent, ocupacional.
- Fomentar que les persones surtin dels seus domicilis i sovintegin el Casal, on hi ha un «espai de trobada» que permet noves formes de convivència en les quals, junts, s'aprenen noves activitats.
- Cultivar les tasques de «motricitat fina» que intervenen en les activitats concretes (pintura, esmalt, macramé, etc.) i que aporten noves habilitats i recursos personals, tant des del punt de vista manual i productiu com psicològic.

Tallers al Casal

D'altres tallers interessants que s'han portat a terme al Casal, han estat els següents: anglès, ortografia, geografia i actualitat (aprendre a llegir el diari).

Tots aquests cursos tenen una periodicitat d'un dia a la setmana, dues hores al vespre, i faciliten la participació d'un col·lectiu predominantment femení que disposa d'hores lliures a la tarda i vespre.

A partir de l'avaluació de les activitats realitzades, des dels grups del Casal s'ha valorat la necessitat de promoure i motivar l'ús de la llengua a partir de la celebració de festes populars, l'organització de jocs i la formació de grups de conversa.

També hi ha el projecte de treballar la Història de l'Art per mitjà de sortides culturals, visites a museus, a monuments i a llocs d'interès.

La literatura es vol fomentar a través de trobades per comentar llibres, amb algun escriptor o escriptora convidats, i organitzant un taller de teatre.

Grups adherits

El Col·lectiu per la Pau de Santa Coloma de Gramenet, està format per un grup de persones que creiem que la Pau és indispensable per al desenvolupament dels pobles i que aquesta Pau no pot existir on no hi ha Justícia Social i on la dignitat humana és trepitjada.

Treballem per la defensa del món oprimint i per una Pau que ens faci més solidaris, menys individualistes, més oberts.

Hem fet tota mena d'activitats intentant ser sempre fidels als nostres objectius, que podem resumir així:

- Crear actituds en favor de la Pau als diferents nivells d'ensenyament, donant suport a iniciatives públiques o privades en aquesta línia.

- Informar els ciutadans dels perills de la carrera d'armaments, dels pressupostos de defensa, del risc nuclear, així com de la manipulació i tergiversació, ressaltant, en aquest sentit, el paper a desenvolupar pels professionals de la informació.
- Col·laborar i establir coordinació amb entitats i col·lectius que tinguin els mateixos objectius.
- Treballar per tal que la ciència i la tecnologia no siguin instruments al servei de la guerra, sino al servei dels pobles.
- Fomentar la solidaritat internacional envers la dignitat i els drets dels pobles que pateixen explotació econòmica, social i cultural, però, en especial, per aquells que lluiten pel seu alliberament.

Per a la realització d'aquests objectius, el Col·lectiu per la Pau desenvolupa la seva activitat en diferents fronts:

- Àrea de Projectes i Agermanaments: Darrerament s'ha estat treballant en els projectes de Jalapa: construcció d'una escola (pressupost de sis milions), escomesa d'aigua potable per un barri de Jalapa (pressupost de dos milions); ajuda a l'assentament d'una comunitat de refugiats a El Salvador (pressupost de dos milions); subministrament de material sanitari per Chjera (Sahara Occidental), i d'altres de menys volum i més puntuals.
- Àrea d'Actes i Debats: Jornades de debat i reflexió analitzant i discutint temes d'actualitat; establint contacte

amb ponents de nivell i solvència en els temes a tractar; organitzant xerrades, conferències, actes de solidaritat amb companys de països afectats, etc.

També hi ha d'altres comeses més específiques, com són les de coordinació amb d'altres moviments solidaris, coordinadores, campanyes de solidaritat i de recollida de fons, les Jornades Esportives per la Pau, les Festes de Santa Coloma, etc. El Col·lectiu ha obtingut el «Premi Ciutat de Santa Coloma» a la millor iniciativa durant l'any 1989.

El dia 4 de març de 1983 es va inaugurar el **Casal d'Amistat amb Cuba**. És una entitat que neix potenciada pel Casal de Cultura de Santa Coloma de Gramenet. Els seus objectius són clars: intercanvi d'experiències tant a nivell cultural com social i polític. Sobretot, relació, coneixement i amistat amb el germà poble cubà. Però, a més, el Casal d'Amistat amb Cuba vol estar obert a tota la problemàtica dels pobles latinoamericans: no volem limitar la nostra inquietud quan allà hi ha tants homes que pateixen.

Volem que el Casal d'Amistat amb Cuba sigui el lloc que canalitzi les inquietuds de tanta gent que se sent solidària amb els marginats i oprimits del món. Fomentar el mutu coneixement i la solidaritat serà un dels primers objectius. Per això aprofitarem qualsevol iniciativa vàlida per avançar en aquest camí. És important de tenir consciència dels problemes, de conèixer la realitat de

Nicaragua, El Salvador, Guatemala, i d'altres pobles que lluiten pel seu alliberament. Només així podrem identificar-nos amb uns objectius de rebuig valent contra tot el que és injustícia. Aquest Casal vol ajudar a conèixer els ideals d'aquests homes i dones que s'oposen al fet que la història la segueixin fent «els de sempre», en nom de la «majoria» i a càrrec de «la majoria».

Aquest va ser l'esperit del seu naixement i en ell continuem. S'han organitzat actes de Solidaritat amb Nicaragua, El Salvador, Líban, Xile, amb les Mares de la Plaza de Mayo d'Argentina, així com conferències sobre la problemàtica de Centreamèrica, sobre la medicina, l'ensenyament i l'esport a Cuba. S'ha celebrat el 20è aniversari de la mort de Che Guevara, el 24 i el 30 aniversari de la Revolució Cubana; concerts de música clàssica; orquestres de música popular cubana i exposicions de cartells i llibres cubans. També hem col·laborat amb altres entitats ciutadanes en actes de solidaritat.

A Catalunya hi ha 6 Casals d'Amistat amb Cuba, 7 a l'Estat Espanyol i 15 a la resta d'Europa, que periòdicament ens reunim i organitzem actes conjuntament. Un cop l'any se celebra una trobada de totes les Cases d'Amistat d'Europa a la qual asisteixen delegats de totes les cases o nacionalitats així com membres de l'ICAP (Institut Cubà d'Amistat amb els Pobles); en aquestes trobades es fa un balanç de les tasques i es programa el curs següent. L'any

1984 la trobada va celebrar-se a Barcelona i es preveu que el 1992 també sigui Barcelona qui l'organitzi.

El Casal es manté sempre informat de la realitat cubana a través de la seva premsa (que rebem cada 15 dies) i de la gent que arriba a Barcelona per diversos motius (treball, estudis, etc.). A més, mantenim una bona relació amb l'Ambaixada de Cuba a Madrid i amb el seu Consolat de Barcelona. Tanmateix, les brigades de treball són un mitjà molt valuós per mantenir-se informat; cada any, 25 companys de Catalunya i 275 de la resta d'Espanya i Europa treballen, conviuen i es relacionen directament amb el poble cubà.

Aquest és, a grans trets, el perfil del Casal d'Amistat amb Cuba de Santa Coloma de Gramenet. Pensem que no és molt el que hem pogut fer, però seguirem en la nostra tasca i donarem suport al dret de tots els pobles a defensar la seva sobirania, en la mesura que puguem; en concret, la revolució cubana, que la van fer ells pel seu compte: no els la va fer ningú, no els la va defensar ningú, no els la va salvar ningú, sinó ells, i continuaran defensant-la fins allà on calgui.

Diversitat de procedència dels grups que conflueixen en aquests objectius

Quant a la procedència dels grups, és molt diversa, ja que han anat sorgint com a resposta a diferents moments.

Així, els grups adherits, com el Casal d'Amistat amb Cuba o el Col·lectiu per la Pau, van començar com una iniciativa d'un grup i han anat creixent fins a fer-se més autònoms i amb un abast més ampli. El seu funcionament és, ara mateix, independent del Casal de Cultura i compten amb un organigrama i amb òrgans propis de funcionament. Assisteixen, tanmateix, a les reunions de Junta i a les Assemblees com a membres de la Junta del Casal.

D'altres grups que van nèixer al voltant del Casal de Cultura com el Grup de Biologia o el Grup de Teatre, s'han consolidat com a grups independents, totalment fora del Casal.

La dinàmica de l'entitat afavoreix el fet de potenciar noves associacions que van tenint vida pròpia a mesura que la seva consolidació els ho permet.

Els locals del Casal de Cultura acullen també les Classes de Català per a Adults. Des de fa anys s'han anat fent classes de català, de vegades fins i tot en horaris de matí, tarda i vespre. Hi ha assistit des de gent que ni tan sols entenia la llengua fins a d'altres que feien els cursos supe-

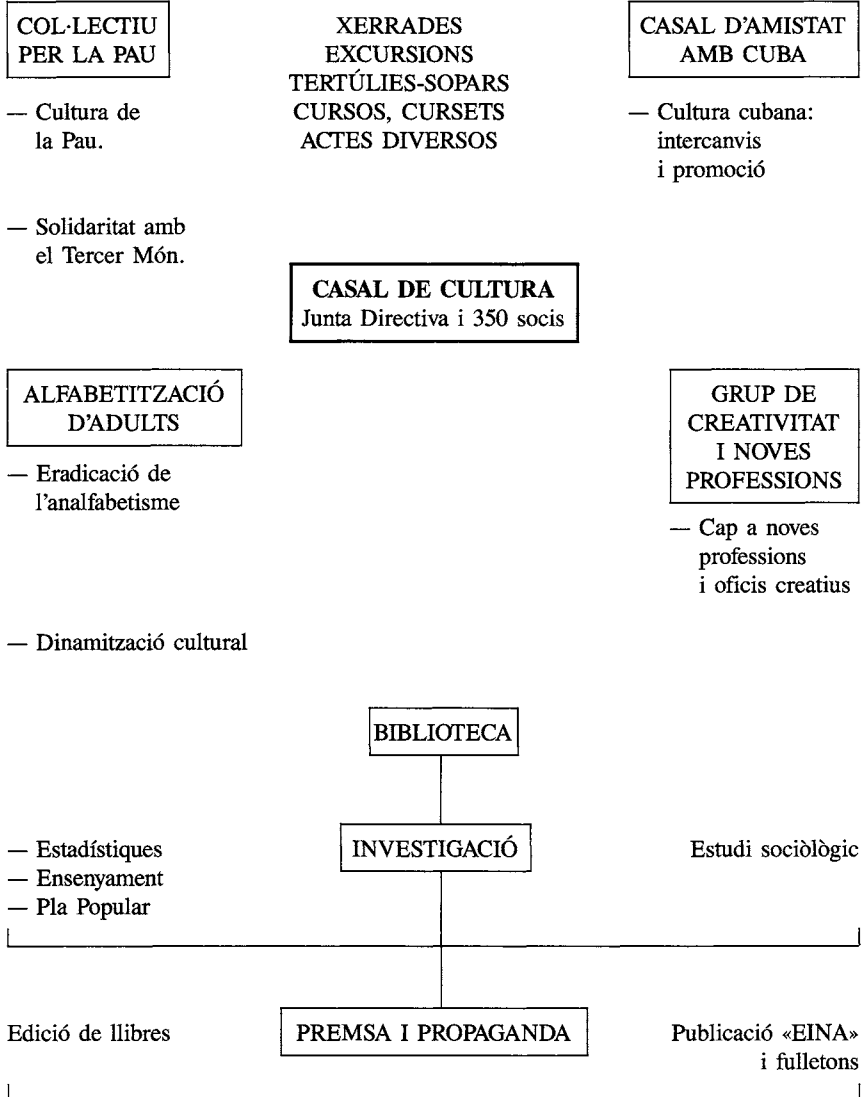
riors de llengua catalana.

Pedagògicament, s'allunyen de l'ensenyament tradicional magistral, aquell en què s'ensenyaven solament aspectes gramaticals de la llengua i es crea un clima participatiu a fi que l'alumne pugui fer servir aquests coneixements pràctics fora de l'aula en situacions de la vida real. S'empren també recursos audiovisuals, diaris, llibres, etc. al mateix temps que s'organitzen festes, espectacles i excursions.

Molts cursos s'han desenvolupat al Casal: classes d'esperanto no només enteses com a coneixement de la llengua, sinó també com a transmissió d'uns valors de pau, fraternitat i respecte mutu.

S'ha fet, a més dels cursos, un apropament al món esperantista amb activitats força interessants, com ara correspondència amb estrangers, trobades i congressos en l'àmbit de casa nostra i de fora, amistat amb persones d'arreu del món. L'any 1987 es va participar en la celebració a Polònia del Congrés Internacional amb motiu del Primer Centenari de la creació d'aquesta llengua internacional.

Esquema d'organització

Perspectives de futur

Aquest treball, presentat el març de 1990, comptà amb la col·laboració de persones significatives en relació al món cultural de Santa Coloma i, en concret, del barri de Santa Rosa, les quals foren entrevistades en la fase inicial de la investigació. Al mateix temps, voluntaris del grup d'alfabetització col·laboraren en la tasca d'enquêtadors.

La recollida d'informació versà sobre els aspectes següents:

- La demanda cultural dels ciutadans.
- L'educació i el nivell d'instrucció de la població adulta.
- La identitat ciutadana.
- El grau de coneixements de la llengua i la cultura catalanes per part dels habitants del barri.
- La participació de la dona en la vida laboral, social, cultural, econòmica i associativa.
- La incidència dels mitjans de comunicació sobre la població del barri.

L'estudi sociològic

El grup d'investigació, assessorat per la sociòloga Lydia Michelena realitzà el juny del 88 un estudi del barri de Santa Rosa. L'esmentat treball volia emmarcar la tasca del Casal de Cultura en les autèntiques demandes culturals del seu entorn. En les fases prèvies a la recollida de dades, es confeccionà la hipòtesi de treball en el grup d'investigació i se'n determinaren els objectius.

Les principals conclusions a què es va arribar a partir de l'estudi van ser les següents:

- Nivells molt elevats d'analfabetisme i semi-analfabetisme (analfabetisme funcional). Per part de la població que assolix nivells d'educació més alts, la tendència a abandonar el barri.
- Una gran apatia participativa fomentada per uns models culturals que propicien la passivitat.

- En les famílies, el predomini de relacions interpersonals emmarcades en una concepció sexista de divisió dels rols dels homes i les dones.
- Un percentatge elevat de dones del barri no utilitza suficientment els serveis que se li ofereixen des de les institucions culturals degut al fet que els condicionaments econòmics, culturals i sexuals les han recloses a les tasques de la llar i a l'educació dels fills com a ocupació exclusiva.
- D'altra banda, quan la dona perfila un projecte laboral, aquest es defineix gairebé exclusivament en el camp dels serveis, generalment en el camp de l'economia submergida.

Principals línies d'actuació del Casal a partir dels resultats de l'estudi sociològic

Un dels aspectes dels quals s'ha tingut cura, a rel de les conclusions de l'estudi, ha estat el de la formació dels formadors d'adults que col·laboren de forma voluntària, des de l'any 88, fent alfabetització. Coincidint amb l'Any Internacional de l'Alfabetització, el grup de voluntaris d'alfabetització va participar en la Comissió de recerca del

grup «Amics de la UNESCO».

També s'ha analitzat més a fons la problemàtica de la dona, a fi de conèixer-ne bé la situació i d'anar cercant la forma d'augmentar el nivell d'autoestima i l'autovaloració de les dones del barri.

El Casal de Cultura és una entitat que ofereix un ampli ventall de programació cultural al seu entorn. Obert sempre a les necessitats del barri i de la ciutat, té com a projectes principals per al curs vinent:

- Treballar a fons en les conclusions obtingudes en l'estudi sociològic, posant en pràctica una actuació més directa.
- Crear un taller de tècniques de comunicació i un taller de teatre.

Actualment, la Junta del Casal de Cultura procura d'anar donant resposta a totes les problemàtiques que s'han posat de manifest a través de l'estudi sociològic de la població. D'una banda, es reafirma en la seva línia d'animació sòcio-cultural desenvolupada fins ara i que propicia la participació. En aquesta direcció, s'ha realitzat una tasca interessant de sortides i excursions per conèixer Catalunya i per fomentar la convivència i el contacte entre veïns i veïnes del barri.

ÍNDIX

• EL BARRI DE SANTA ROSA	5
• QUÈ ÉS I COM FUNCIONA	
EL CASAL DE CULTURA	7
Els objectius del Casal de Cultura	7
Les fases del Casal de Cultura	7
Organització i funcionament	11
Justificació teòrica: l'esquema organitzatiu	11
• GRUPS QUE ACTUEN AL CASAL	13
Alfabetització de dones marroquines en el propi domicili	13
Grup d'alfabetitzadors d'adults	14
Perfil de les persones assistents a les classes	14
Grup de neo-lectors	15
Grup de pre-certificat	15
Classes al Casal per a nous immigrants	16
Grup de creativitat i noves professions	16
Tallers al Casal	17
Grups adherits	17
Diversitat de procedència dels grups que conflueixen en aquests objectius	19
Esquema d'organització	21
• PERSPECTIVES DE FUTUR	23
L'estudi sociològic	23
Principals línies d'actuació del Casal a partir dels resultats de l'estudi sociològic	24

TÍTOLS PUBLICATS

- 1. TRAJECTE LABOR** és una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social.
- 2. CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ** és una associació d'iniciativa social que actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.
- 3. MOVI D'A, Moviment d'Aturats del barri de La Mina, de Sant Adrià de Besòs,** és una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Però no es vol limitar a ser una entitat de serveis: pretén, la integració dels joves al món laboral i a la societat on viuen.
- 4. LA VOLA** és una entitat formada per mestres, biòlegs i altres professionals, que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, participin activament en la solució dels problemes del medi ambient.
- 5. FUSTALL** és una associació que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència. Utilitzant la fusta com a mitjà, han constituït un petit taller de fusteria.
- 6. MOVIBAIX** és un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca amb un caràcter de servei públic. Treballa per augmentar la consciència ciutadana entorn de la necessitat d'educació en el lleure, i pel reconeixement social dels centres d'esplai.
- 7. EDUCACIÓ D'ADULTS A LA PERONA** Una experiència compromesa en la transformació de les deplorables condicions de vida de la comunitat gitana de La Perona, un barri de barraques recentment desaparegut a Barcelona. Un projecte educatiu plantejat com una alternativa de diàleg entre aquesta comunitat gitana i la societat del seu entorn.
- 8. AULA-TALLER CRUÏLLA** es un servei que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que han deixat l'escola i no treballen, que tenen greus problemes personals o familiars i que es troben en risc de degradació.
- 9. CEPA** (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius) Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que s'oposen a projectes agressius, impulsar l'educació socioecològica; i promoure la defensa del medi ambient i de la qualitat de vida.

- 10. ESCOLA D'ADULTS LA VER-NEDA-SANT MARTÍ** és un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integrat en el barri. Opta per una educació integral, activa i renovadora, i actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.
- 11. CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL** és un servei que té com a objectiu proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret.
- 12. EXPERIÈNCIES D'ALFABETITZACIÓ** tres col·lectius d'alfabetització —d'Osona, Castelldefels i La Mina— posen en comú les seves experiències i hi reflexionen conjuntament. Ells entenen l'alfabetització com la dinamització d'un procés que comprèn totes les facultats de la persona i mira tant l'individu com la societat.
- 13. CLUB INFANTIL JUVENIL BELLVITGE** És una entitat pionera en l'educació en el lleure en el nostre país —creada l'any 1969— que presta un servei a la societat, des del barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, a través de l'educació en l'esplai i el temps lliure.
- 14. TALLER ELS TRES TURONS** és una associació del barri del Carmel de Barcelona que treballa per la rehabilitació i reinserció laboral i comunitària de persones amb trastorns psíquics. Una alternativa real i concreta als manicomis.
- 15. TRINIJOVE** parteix de l'intent d'un grup de joves del barri de Trinitat Vella de Barcelona d'assumir els propis handicaps de present i de futur. Una experiència de desenvolupament local a través de la promoció ocupacional, la inserció laboral, la informació i el lleure creatiu.
- 16. L'ESCOLA DEL BAIX** és una escola de formació de monitors i un centre d'investigació i documentació sobre l'educació en el lleure infantil i juvenil, a la comarca del Baix Llobregat. És un fenomen pedagògic, social i cultural lligat al moviment associatiu, per un temps lliure educatiu i vinculat a la comunitat local, comarcal i del país.
- 17. CP'AC**, Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autoocupació Juvenil de Catalunya. És un equip de joves professionals dedicats a l'assessorament en la creació de petites empreses i a la formació d'emprenedors segons un mètode propi, al servei del jovent que vol autoocupar-se creant el seu propi lloc de treball.
- 18. ESCOLA DE L'ESPLAI.** L'any 1960 s'imparteix a Barcelona el primer curs per a monitors de colònies d'estiu a Catalunya i a l'Estat. És l'inici d'una Escola Diocesana que esdevindrà, el 1970, l'Escola de l'Esplai de Barcelona. Ofereix cursos d'animació sòcio-cultural i d'educació en el lleure, social i ambiental, contemplant alhora les dimensions humana i transcendent.
- 19. CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO** Des que, l'any 1985, el moviment de joves del barri de Marianao (Sant Boi de Llobregat) va ocupar un edifici il·legal a tall de *squatters*, fins avui, el CIJM ha desplegat una intensa activitat social: l'Esplai, el Centre Obert, l'Aulta Taller, la Secció Juvenil, l'Enllaç... I segueix endavant.
- 20. UN MODEL D'ESCOLA DINTRE DE LA PRESÓ** L'experiència de cinc anys de treball docent a l'escola de la presó de dones «Concepció Arenal» i a la presó d'homes «Salvador Dalí», una tasca educativa ben poc coneguda i en un context marcat per una dura problemàtica social.

Subscripcions i comandes:

Fundació Serveis de Cultura Popular. Provença, 324, 3r. 08037 Barcelona. Tel. 258 30 04

En preparació

Servei de Colònies de Vacances •

Escola d'Adults la Concòrdia •

Àrea Cultural Oriol •

CASAL DE CULTURA DE SANTA COLOMA DE GRAMENET.

L'any 1976 un grup de persones de l'associació de veïns del barri de Santa Rosa, mestres i membres de les comunitats cristianes i d'altres col·lectius van organitzar-se per impulsar un moviment de cultura popular creatiu, participatiu i solidari, compromès en la transformació de la societat des de la base. ●

